

РЕАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМИ /ы/ В ПІВНІЧНОЛЕМКІВСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНСЬКИХ ГОВІРКАХ

У статті проаналізовано звукові вияви фонем /ы/ у північнолемківських переселенських говірках на сучасному етапі їх функціонування. Здійснено характеристику наукових праць і зібраного діалектного матеріалу щодо вимови [ы]. Встановлено спільні й відмінні риси вимови [ы], які зафіксовано в переселенських говірках та нормативній українській мові.

Ключові слова: фонема /ы/, північнолемківські переселенські говірки.

На сучасному етапі спостерігаємо особливе зацікавлення науковців лемківською тематикою. Як одні зі старожитніх, надалі продовжують привертати увагу діалектологів і північнолемківські переселенські говірки, що внаслідок сумнозвісних подій 1945–47 рр. зазнали значних змін. Респонденти досі зберігають у своєму мовленні чимало архаїчних рис, проте через некомпактне розміщення та міжмовну взаємодію (з наддністрянськими говірками, українською літературною мовою) спостерігаємо помітніші зрушення асимілятивного плану, аніж ті, які ще в 60-х роках минулого сторіччя зауважував Д. Бандрівський [Бандрівський: 94]. Неможливо не згадати про віковий чинник: найстаршого покоління лемків-переселенців стає щороку менше, представники середнього і наймолодшого покоління, що народилися після переселення, уже не всі володіють говіркою рідного села. Тому саме зміни, що можуть відбуватися в мовленні лемків, розмивання архаїчних рис стають сьогодні основним стимулом до ґрунтовного наукового опрацювання.

Стаття продовжує праці автора, у яких проаналізовано північнолемківські переселенські говірки на фонетичному рівні [див.: Гнатюк 2007: 534–551; Гнатюк 2008: 115–122; Гнатюк 2009: 77–79]. Зважаючи на здобутки українських і польських мовознавців у вивченні звукової системи лемківських говірок в умовах компактного проживання їхніх носіїв, у запропонованому дослідженні на основі власних діалектних записів та рукописного словника І. Дуди розглянуто, якими звуками сьогодні реалізується фонема /ы/ в мовленні лемків-респондентів, що проживають у розпорошенні.

Ще на поч. ХХ ст. І. Верхратський стверджував, що в галицьких лемків [ы] вимовляють після гортанних (щоправда, в одному переліку подає приклади і після губних, і після сонорних): *быти, мыяти, рыба; гыбати, хыжа, хырбет, сокыра і секыра* [Верхратський: 3].

Пізніше І. Зілинський зафіксував наявність неоднакової вимови цього звука в лемківських говірках: на місці давнього *ы* виступає ціла низка голосних, які залежно від позиції можуть бути голосними середнього чи заднього ряду. Тому він увів до своєї монографії з фонетики української мови знаки y^e (звук переднього ряду високо-середнього підняття), y^1 (середнього ряду високого підняття), y^2 (середньо-заднього ряду високого підняття), y^3 (заднього ряду високого підняття) [Зілинський: 21]. Дослідник лемківських говірок констатував, що поряд із y^3 існує після губних та в групах *гы, кы, хы* ще один оригінальний звук, який окреслив як звук заднього ряду, наближений до середнього підняття, у наголошеній позиції відзначається низьким горловим тоном, властивим, наприклад, для вимови слів: *бы¹кы, со¹кыра, хы¹жа, мы¹ло, бы¹у* [Зілинський: 22].

Детальний опис звукової системи лемківського говору здійснив у своїх фонетичних працях польський мовознавець З. Штібер [Stieber 1982: 30–33; Stieber 1984: 464–468 та ін.]. Дослідник виділив 4 системи вокалізму, в яких фонема /ы/ реалізується такими звуками: 1) [ы] середнього або трохи заднього ряду високого підняття; 2) після губних [ω] заднього ряду піввисокого підняття (напр., *mōdło*) [Stieber 1984: 465–466].

Першим, хто почав аналізувати мовлення лемків після переселення в Україну, був Д. Бандрівський. Фонему *ы* як окрему він не виділяв – розглядав у межах поля розсіювання фонем *и* [Бандрівський: 95]. Минуло від часу переселення менше ніж п'ятнадцять років, а Д. Бандрівський уже тоді зауважив, що у вимові старіших людей (переважно неписьменних) зберігається звук *ы* заднього ряду: *мы, до купы, ш¹тобы, йа¹фыны, йаго¹ды, л'ісы* (Н.в. мн. від ліс), *ма¹лыны, жы¹то, рыд¹жыкы, брындз'у, бо¹чечкы, ка¹тул'кы, г¹нес'кы, морты, ва¹рыхы, хы¹жу, гы¹ну, порогы* і т. ін. У вимові осіб середнього покоління (передусім письменних)

фонема **ы** незалежно від походження після губних і передньоязикових приголосних збігається з загальноукраїнською **и**. Зате після задньоязикових **ы** переходить у **и³** (реалізується звуком заднього ряду середнього підняття), причому задньоязикові у такій позиції зберігають твердість: *п'ишки³, лемки³, бойки³, мори³, мухи³* та ін. У вимові молоді (насамперед шкільної) звук **и** такий, як і в літературній мові та в наддністрянських говірках: *си³ни, йа³фни, йа³годи, жи³у, трошк³'и, морг³'и^(e), мух³ и^(e), ноги* тощо. Писав Д. Бандрівський і про вимову давніх **трыт, тьт**: *хырбет, тырчч, обырвы, сыўдза // и³л'одза*. У вимові молоді траплялися варіанти, що наявні в новому діалектному оточенні та літературній мові: *хрибет, приич, брови, с³л'одза* [Бандрівський: 95].

Важливі спостереження щодо **ы** подав І. Керницький [Керницький: 92–94]. Під час опрацювання “Мови вїтївських книг с. Одрехова” дослідник зафіксував, що в написанні слів зберігається розрізнення (лиш з деякими відхиленнями) **ы** та **и** в коренях та закінченнях у словах: *сынови, была*, але *затисую ся боронити, без копи, впри*, але *сыновы, вчнымы часы* [Керницький: 92–93]. Після шиплячих, констатував І. Керницький, більшість писарів традиційно використовували **и**. Однак було зафіксовано два записи однією рукою, де послідовно збережено написання **ы**: *положыти, оучинены³, оуложыло, выш³ко, межы, майчы* [Керницький: 93].

Із опублікованих загальних чи спеціальних діалектологічних праць відомо, що рефлексми давніх **ы, и(і)** у частині південно-західного наріччя, а саме: в говірках лемківських, надсянських, закарпатських (за винятком невеликої групи говірок біля Ужгорода) і південно-західній частині бойківських зберігається колишній **ы** (на противагу російському і білоруському **и** середнього ряду карпатське **ы** має більш задню вимову) та відбувається рефлексія давнього **и(і)**, як і в українській літературній мові [Дзензелівський: 31]. Тобто наявне фонемне розрізнення /ы/ та /и/: *выти* ‘воўком’ і *вити* ‘гн'іздо’. Звук [ы] в лемківських говірках виступає на місці ***ы, *и** після **ж, ш**, іноді **ч** (зумовлено ствердінням шиплячих), а також у сполуках звуків **ры, лы** чи **ыр, ыл** із давніх **трыт, тьт**. У лемківських говірках збережено давні сполуки **гы, кы, хы**, ареал яких у карпатській групі говорів, як зауважив Й. Дзензелівський, значно менший за ареал збереженого давнього **ы** [Дзензелівський: 34].

У проаналізованих аудіотекстах та опрацьованих матеріалах вдалося зафіксувати, що фонема /ы/ реалізується в наголошеній і ненаголошеній позиціях як нелабіалізований звук середнього чи заднього ряду високого підняття [ы] у таких комбінаціях звуків:

1) після губних [б], [п], [в], [м], [ф] в **іменниках**, у багатьох формах називного відмінка множини зокрема: *бык* ‘бик’, *бычыско* ‘великий бугай’, *бырвы, обырвы* ‘брови’, *выгода*, *вылоги* ‘лацкани (шевське)’, *дубы, йафыри* ‘чорниці’, *копылак* ‘байстрюк’, *копыто, лупы, мыт'а* ‘миття’, *мыш, помыток* ‘ганчірка’, *помы, рамы, хлопы*; **прикметниках**: *вышн'ий* ‘верхній’, *легкомысний, пыскатий, побытовий, попыртаний* ‘навіжений’; **займенниках**: *абышто, вы, мы, ты*; порядкових **числівниках** у формі множини: *осмы*; **дієсловах**: *быти* ‘бути’, *выберати, вызерати* ‘виглядати’, *выжмыкати* ‘випрати вручну’, *выладувати* ‘вивантажити’, *вымацкати* ‘вибрати хлібом (рештки страви)’, *выштуркати, забыти* ‘забути’, *мырчати* ‘бубоніти (під ніс)’, *одмыкати, пырскати, пыскувати* ‘неввічливо розмовляти’; **прислівниках**: *взыты* ‘навпаки’; **службових частинах мови**: *жебы*;

2) після передньоязикових [д], [т], [л], [н], [дз], [з], [с], [р] в **іменниках**: *андруты* ‘вафлі’, *аптыка* ‘аптека’, *байусы* ‘вуса’, *блыха, бонбонь* ‘карамель’, *брындза, брычка, воли* ‘мн. від віл’, *волосы, выдых, тонты, граты, штахеты* ‘решітка, огорожа’, *дым, дыкта* ‘фанера’, *дырва, дыхавыц'а* ‘астма’, *заіды* ‘виразки в кутиках рота’, *йагоды, кал'исоны, лыжвы* ‘лижі’, *лыжка, обрыджын'а* ‘огида’, *одзыв, одкрыт'а* ‘відкриття’, *патык, пейсы, плывак* ‘плавець’, *рыба, рыж, рынва, сыр, стыд, стрык, сушены слиўкы* ‘чорнослив’, *торы, фусы* ‘осад’, *шыны, шпаны*; **прикметниках**: *аптыкарск'ий, безвстыдний, розмаіты* ‘різні’, *сытий*; **займенниках**: *жадны* ‘жоден’, *кажды* ‘кожні’, *оны, сесы* ‘ці’, *тоты* ‘ті’; **числівниках**: *йедны* ‘одні’, *чо(ш)тыр'дес'ат* ‘сорок’, *дев'аты* ‘дев'яті’; **дієсловах**: *грызти, дырчати, здыхати, лыкати, обзыр'ати* ‘перевіряти’, *обрыдити* ‘викликати огиду’, *одгрызти, одыіти, одкрывати, одсыпати, рыхтувати, стырчати, тырмоцити*; **прислівниках**: *догоры* ‘вгору’, *допраўды* ‘дійсно’, *кады* ‘куди’, *по крыйому* ‘крадькома’, *помалы* ‘повільно’; **службових частинах мови**: *за тым* ‘отже’;

3) після задньоязикових [г], [к], [х] в **іменниках**: *блыхы, буракы, воргы* ‘губи’, *воўкы, тыргы* ‘плечі’, *д'іркы, кышкы, лахы, мал'ованкы, ниточки, обцен'ты, санкы, сокыра, хыба, хырбет, хыжа, цукоркы*; **прикметниках**: *хырл'авий* ‘кволий’; **займенниках**: *йакым*,

йа¹кыса, та¹кы; дієсловах: ¹гыўтати, одхы¹лити, хыбо¹тати ‘колисати’; прислівниках: по¹тихы ‘потихеньку’; службових частинах мови: ¹хыбал’ ‘мабуть’;

4) після фарингального [г] в іменниках: ¹гыка ‘бадилля бурякове’, ¹гыртан, ¹гыцел’ ‘виловлювач собак’, ¹ногы, ¹рогы, ¹с’агы ‘метрові дрова’; прикметниках: до¹рогы; дієсловах: гыб¹нути ‘гинути’, гыр¹м’іти;

5) після шиплячих [ж], [ш], [ч], [дж] в іменниках: ви¹джын’а, ¹жыто, запрова¹джын’а, зо¹шыти, зна¹чын’а, і¹джын’а, ква¹шын’а, кыр¹шына, но¹жы, обри¹джын’а, пово¹джын’а, ¹шыба, ¹шыя; прикметниках: по¹жыточний; порядкових числівниках у формі множини: ¹першы; займенниках: і¹накшы, ¹нашым; дієсловах: вир¹а¹чыти ‘витріщити’, зару¹чытис’а, ¹жыти, жы¹чыти; прислівниках: п’і¹шы ‘пішки’; службових частинах мови: предо¹шыткым ‘передусім’.

Очевидна наявність фонемного розрізнення /ы/ та /и/ незалежно від наголосу: ¹быти ‘бути’ і ¹быти ‘бити’; ¹вити (напр., гніздо) і ¹выти (напр., вовком); ¹лыжка ‘ложка’ і ¹лишка ‘лисиця’; да¹ ми ‘мені’, ти ‘тобі’ і ¹мы, ¹ты (особовий займенник). За нашими спостереженнями, переселенці різного віку до сьогодні зберігають розрізнення звуків [и] та [ы]. Таку вимову практикують інформатори всіх поколінь, але у процесі мовлення подекуди сплутують – задня вимова вже інколи не зберігається – може виходити за межі поля розсіювання фонему /ы/ і наблизитися до поля фонему /и/: ¹бики / ¹быкы, ¹зуби / ¹зубы, ¹дуби / ¹дубы, ¹жити / ¹жыти, ¹шити / ¹шыти тощо.

Зберігається такий самий вияв фонему /ы/ в структурах, у яких реалізуються давні звукосполучення *trbt*, *tlbt* як *tyrt*, *tylt*, рідше *tryt*, *tylt*: ¹бырва ‘брова’, ¹блыха ‘блоха’, гыр¹кати ‘сердито покрикувати’, гыр¹мит ‘гримить’, гыр¹тан’ ‘гортань’, дыр¹ва ‘дрова’, дыр¹гнути, кыр¹вавы, с¹лыза, с¹ыўзы ‘сльози’, пыр¹ч. З. Штібер вважав, що група *tyrt* належить до словацьких впливів, хоча й допускав можливість самостійного явища. Сьогодні вживання цих форм є непослідовним. У мовленні старшого покоління послідовно зафіксовано давню вимову: ¹дыр¹ва ‘дрова’, ¹быр¹ви ‘брови’, г¹рым¹ит ‘гримить’ тощо. Мовлення осіб середнього й молодшого віку вже свідчить про використання паралельних форм: ¹быр¹ви і б¹рови, ¹дыр¹ва і д¹рова, що можна розцінювати як вплив української літературної мови чи наддністрянського говору.

Отже, на цьому історичному зрізі фонема /ы/ в північнолемківських переселенських говірках, реалізуючись відповідним звуком, надалі зберігається (здійснює фонемне розрізнення /ы/ та /и/), проте під щоразу більшим впливом нормативної мови інтенсивність вимови [ы] у говірконосців є різною.

Тому не залишилося поза увагою в лемківському науковому і ненауковому середовищі питання щодо відтворення звука [ы] на письмі. Погляди людей розділилися, і остаточного розв’язання цієї наріжної для багатьох проблеми не бачимо ще й до сьогодні: одні вважають, що для чіткого відтворення лемківської вимови і збереження загалом лемківського говору необхідно використовувати відповідну літеру; інші ж, навпаки, стверджують, що це “російська” літера (оскільки *ы* відсутня в українській абетці), котра відриває лемків від рідного кореня. Підтвердженням таких полярних думок є різні публікації на “Лемківській сторінці” щотижневика “Наше слово” [Колодійчик 1994^а; Колодійчик 1994^б; Демський; Лесів 2004; Ксеніч; Лесів 2005; Гоч; Горбаль; Постіл-Яруга]. Поштовхом до останньої дискусії, що тривала кілька місяців, стала рецензія М. Лесіва на “Збірку віршів Якова Дудри” (підготував до друку А. Ксеніч). Професор на зауважену тенденцію використовувати літеру *ы* для розрізнення вимови неоднакових за місцем творення звуків [ы] та [и] стверджував, що це практиковано тільки в записах діалектного мовлення (лемківських, бойківських та закарпатських говірок) і що в літературних та публіцистичних текстах немає нагальної потреби використовувати цю букву, яка ніби “деукраїнізує лемківсько-українські вірші Я. Дудри, ... уводить в атмосферу наближення їх до “общеруської” традиції”, свідомо прагне “відчужити цей правопис від українського” [Лесів 2004]. Після поданих ґрунтовних спростувань у статті “Одповідь рецензентови і не лем йому” професор А. Ксеніч зробив такі висновки на користь використання букви *ы*: щоб зберегти специфіку “лемківської бесіди”, треба писати літеру *ы* там, де вимовляється звук [ы], бо у протилежному разі буде спотворено лемківську вимову, адже, прагнувши “допасувати до єдиной норми”, можемо її “ліквідувати помаленьки” [Ксеніч]. Не залишились байдужими й інші дописувачі “Нашого слова”, до прикладу, М. Гоч дуже дивувало, що деякі мовознавці прагнуть замінити букву *ы* на *и*, що у цій справі наявний “політичний підтекст”, тому вона зробила такий висновок: коли “лемки так чують, так пишуть, ... не одберайме ім того на силу, бо тым способом твориме непотрібний

сепаратизм” — “от така маленька буква, а так дуже робит замішаня” [Гоч]. М. Постіл-Яруга стверджував, що в лемківському середовищі були, є і будуть мовні поділи, але це не причина, щоб сваритися: “не уніфікуймо, але записуймо мовну одрубність кожного лемківського села, записуймо їх бесіду, ...по мойому кодифікація лемківського языка ест дорогом до лемківського пекла... Од кодифікації мож дістати лем фіксації” [Постіл-Яруга]. А. Вірхнянська звернула увагу, що у лемків *ы* та *и* – це не лише окремі звуки, це часто зовсім інше значення слова; а небажання пристосовуватися до нормативної української мови зовсім не свідчить про “деукраїнізацію”, радше збереження рідної говірки лише збагачує, поповнює різноманіття української мови [Вірхнянська]. М. Горбаль, якому “барз не любит ся тото бріхате *ы*”, писав, що “як маєме через тото сварити ся, то пишме, як хто хоче, лем любме ся”, а поки іншого знаку не придумано, запропонував ще один вихід зі становища: оскільки існування [ы] в лемківських говірках беззаперечно, то слід увести в українську абетку ще один графічний знак з позначкою “вживається українцями в регіоні Західних Карпат” [Горбаль]. Із аргументів, які наводили дописувачі “Нашого слова”, треба згадати спостереження С. Криницького, що мова народу є закодованою в піснях та інших формах усної народної творчості, а також у пам’яті людей, бо великої кількості писемних творів практично немає [Криницький].

З усього описаного вище про дискусію стосовно відтворення [ы] на письмі можна зробити такі висновки на користь використання букви *ы* в лемківських текстах:

- літеру *ы*, яка необхідна для відтворення специфіки лемківського мовлення, безпідставно ототожнюють із буквою російської абетки (хоча місце творення укр. і рос. *ы* різне). Не зрозуміло, чому “обізнані в російському мовознавстві” бачать картину лише однобічно, чому не усвідомили теперішні політичні процеси на наших теренах, через багаторічно насаджувану філософію не цілком збагнули історичні процеси, які відбулись у процесі розвитку східнослов’янських мов, української зокрема (ця буква не чужа українцям), не звернули увагу на наявність такої літери не тільки в російській, а й у білоруській мові (білоруси від *ы* не відмовляються). Якщо так мислити, то можна позбутися своєї автентичності, віддати чужинцям те, що їм первісно не належало;

- відсутність букви *ы* спричинить знищення значного пласту лексем, зумовить появу цілої низки слів із спотвореним значенням. Лемки, “збідовані та знедолені, так чи інакше зберегли свою сутність, свій менталітет, зберегли хоч частково і нашу мову (діалект), і нашу пісню. А тепер ми самі хочемо майже свідомо довершити нищення – обдерти свою рідну материнську мову, спотворити її” [Колодійчик 1994^б];

- зважаючи на щораз меншу кількість діалектоносіїв, північнолемківські говірки необхідно відтворювати графічно так, щоб можна було чітко простежити вимову того чи іншого звука, щоб кожен охочий мав можливість вивчити говірку своїх дідів-прадів, щоб ті, хто сьогодні ще добре розмовляють лемківською, змогли передати свої знання іншим, щоб, за словами В. Колодійчика, неспотвореним “зберегти прийдешнім поколінням лемківський діалект”.

Отже, аналіз звукових виявів фонем /ы/ в північнолемківських переселенських говірках дає змоги дійти таких висновків: 1) фонема /ы/ реалізується в наголошеній і ненаголошеній позиціях як нелабіалізований звук середнього чи заднього ряду високого підняття [ы] у після губних [б], [п], [в], [м], [ф], передньоязикових [д], [т], [л], [н], [дз], [ц], [з], [с], [р], задньоязикових [г], [к], [х], гортанного [г] та шиплячих [ж], [ч], [ш], [дж]; 2) вимову [ы] після [ц] вдалося зафіксувати лише у слові *na'p'ibcy* ‘парубки’; 3) наявні у середнього і молодшого покоління діалектоносії паралельні форми з [ы] та [и], зумовлені очевидним впливом різних мовних та немовних чинників. Перспектива розмивання говіркових рис в умовах некомпактного проживання їхніх носіїв вимагає від мовознавців, діалектологів зокрема, подальшого належного опрацювання на різних структурних рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

Бандрівський: Бандрівський Д.Г. Деякі особливості говірки лемківських переселенців у с. Липівці на Дрогобиччині // Діалектологічний бюлетень. – Вип. VIII. – Київ, 1961. – С. 94–99.

Верхратський: Верхратський І. Про говор галицьких лемків // Зб. Філологічної Секції НТШ. – Т. V. – Львів, 1902. – 489 с.

Вірхнянська: Вірхнянська А. Ы чи и // Наше слово. – № 51 (2472). – Варшава, 19 грудня 2004. – С. 5.

Гнатюк 2007: Гнатюк М. Реалізація фонем /л/ у північнолемківських переселенських говірках // Українська історична та діалектна лексика: Збірник наукових праць. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2007. – Вип. 5. – С. 534–551.

Гнатюк 2008: Гнатюк М. “Сандгі” в північнолемківських переселенських говірках // Діалектологічні студії. 7 / Відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2008. – С. 115–122.

Гнатюк 2009: Гнатюк М. Асиміляція за м'якістю в граматиках С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера // Тези доповідей Міжнародної наукової конференції “Постать С. Смаль-Стоцького в національно-культурному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. і сучасна рецепція його доби”. – Чернівці: Місто, 2009. – С. 77–79.

Горбаль: Горбаль М. Іщи раз о бріхатім “ы” // Наше слово. – № 11. – Варшава, 13 березня 2005. – С. 5.

Гоч: Гоч М. Я тьж в справі букви ы // Наше слово. – № 7. – Варшава, 13 лютого 2005. – С. 5.

Демський: Демський М. Голос мовознавця // Наше слово. – № 29 (1930). – Варшава, 17 липня 1994. – С. 4.

Дзендзелівський: Дзендзелівський Й. Конспект лекцій з курсу української діалектології. – Ч.І. Фонетика. – Ужгород, 1965. – 127 с.

Керницький: Керницький І.М. Фонетичні особливості мови вийтівських книг XVI-XVII ст. села Одрехови в порівнянні з сучасними лемківськими говорами // Дослідження і матеріали з української мови. – К., 1961. – Т. IV. – С. 83–106.

Колодійчик 1994^а: Колодійчик В. Збережімо прийдешнім поколінням лемківський діалект // Наше слово. – № 28 (1929). – Варшава, 7 липня 1994. – С. 4.

Колодійчик 1994^б: Колодійчик В. Збережімо прийдешнім поколінням лемківський діалект // Наше слово. – № 29 (1930). – Варшава, 17 липня 1994. – С. 4.

Криницький: Криницький С. Хто ми – лемки, яка наша доля? // Наше слово. – № 41. – Варшава, 12 жовтня 2003. – С. 5.

Ксенич: Ксенич А. Відповідь рецензентови и не лем йому // Наше слово. – № 50 (2471). – Варшава, 12 грудня 2004. – С. 5.

Лесів 2004: Лесів М. Збірка віршів Якова Дудри // Наше слово. – № 44 (2465). – Варшава, 31 жовтня 2004. – С. 5.

Лесів 2005: Лесів М. Фонетична транскрипція чи правопис // Наше слово. – № 6. – Варшава, 6 лютого 2005. – С. 5.

Постіл-Яруга: Постіл-Яруга М. “Мам я жену з Магуры” // Наше слово. – № 9. – Варшава, 27 лютого 2005. – С. 5.

Stieber 1982: Stieber Z. Dialekt Łemków. Fonetyka i fonologia. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1982. – 112 s.

Stieber 1984: Stieber Z. Systemy wokaliczne dawnej Łemkowszczyzny // Świat językowy słowian. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1974. – S. 464–468.

Ziłyński: Ziłyński J. Opys fonetyczny języka ukraińskiego – Kraków: Prace Komisji Językowej PAU, 1932. – №19. – 168 s.

Myroslava Hnatyuk. Realization of phoneme /ы/ in the North Lemko Migrant Dialects.

The present sound exertion of phoneme /ы/ in the north lemko migrant dialects is analyzed. The description of pronunciation [ы] in scientist's works and dialectal material is realized. The similar and the difference features of this sonant which are fixed in observing dialects and the normative Ukrainian are written.

Key words: *phoneme /ы/, the North Lemko Migrant Dialects.*